

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

DERS NOTU

Şakir DEMİRBUĞA

2015

ŞİRKET KAVRAMI

Şirket ortaklık anlamını da geldiğinden, en az iki ortağın olmasını gerekir. Bu ortaklar gerçek kişi ya da tüzel kişi olabilmektedir. **Ancak günümüzde ekonomik gelişmelerinde de bir sonucu olarak tek kişili şirket kurmak yeni TTK'da yapılan düzenlemelerle mümkün olabilmektedir.** Ancak bu **tek kişilik şirketler sadece sermaye şirketi kuracaklar için olanaklıdır. Şahıs şirketi kuracaklar için yine en az iki ortak olması zorunludur.**

6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu 01/07/2012 tarihinde yürürlüğe girmiş ve aşağıdaki yenilikleri getirmiştir.

- Tek Pay Sahipli Anonim Şirket ve Tek Ortaklı Limited Şirket Kurabilme İmkânı
- Anonim ve Limited Şirketlerde Esas Sözleşme Hükümleri
- Şirketler Topluluğu
- Şirketlere İlişkin Yapısal Değişiklikler: Bölünme, Birleşme, Devralma
- Şirkete Karşı Borçlanma Yasası
- Elektronik Ortamda Genel Kurul ve Yönetim Kurulu
- Sermaye Şirketlerinin İnternet Sitesi Açma ve Bilgi Sağlama Zorunluluğu
- Envanter ve değerlendirme hükümleri
- Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına (TFRS) uygun finansal tablolar düzenleme
- Şirketlerin Denetimi

Yeni TTK şirketlerle ilgili birçok yenilik getirmektedir. Özellikle anonim ve limited şirketlerin denetiminde değişiklikler yapılmaktadır. Şirketlerde murakıplık sistemi yerine, bütün sermaye şirketleri için "**bağımsız denetim**" getirilmektedir.

Tablo 1.1: İşletmeler ve Şirketler

Şahıs İşletmeleri	Ortaklık	Şahıs Şirketleri/ Diğer örgütler	ŞİRKETLER	
			Sermaye Şirketleri	Holding Grup Şirketleri
Esnaflık		Kollektif Şirket	Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket	Holding AŞ.
Sanatkâr	Adi Şirket	Adi Komandit Şirket	Limited Şirketler	Grup Şirketleri
Serbest meslek mensubu			Anonim Şirketler	
Tacir (tüccar)		Kooperatifler	<i>Aile Anonim Şirketleri</i>	
			<i>Halka Açık Şirketler</i>	
			<i>Bankalar</i>	
		Kar amacı gütmeyen örgütler	<i>Sigorta Şirketleri</i>	
			<i>Aracı Kurumlar</i>	
		Vakıflar	<i>Yatırım Ortaklıkları</i>	
		Dernekler	<i>Döviz Büroları</i>	
			<i>Bireysel Emeklilik Şirketleri</i>	
			<i>Leasing Şirketleri</i>	
			<i>Factoring Şirketleri</i>	

ŞİRKETLERİN SINIFLANDIRILMASI

Ülkemizde farklı kanunlara göre şirketler kurulabilmektedir. Şirketleri tabi oldukları kanunlara göre sınıflandırılabilir.

Buna göre:

- Borçlar Kanununa göre şirketler
- Türk Ticaret Kanununa göre şirketler
- Kooperatifler Kanununa göre şirketler
- Özel Kanunla kurulan şirketler

Ticaret Kanununa göre kurulan şirketler şahıs ve sermaye şirketi olarak sınıflandırılır. Kooperatifler Kanununa göre kooperatif şirketler ve Borçlar Kanununa göre adi şirketler sayılabilir. Özel kanunla kurulan şirketler ise devletin bazı amaçlarını gerçekleştirebilmesi ve hizmetlerin yapılabilmesi için kurulan şirketlerdir.

Adi Şirketler: İki ya da daha çok kişinin emek ve sermayelerini ortaklaşa bir amacın gerçekleştirilmesi için sözleşme ile birleştirmesi sonucu oluşan ve ticaret kanunu'nda tanımlanan şirketlerin ayırt edici özelliklerini taşımayan şirkettir. (**Borçlar kanunu** ile düzenlenmiş şirkettir.)

Özellikleri:

- Kuruluşu **şekle bağlı değildir**
- **Sözlü veya yazılı sözleşme ile kurulabilir.** Sözleşmenin Noter'e onaylatılması isteğe bağlıdır
- **Tüzel kişiliği yoktur**
- **Ticaret unvanı kullanmak zorunda değildir.**
- **Asgari bir sermaye öngörülmemiştir.** Hangi ortağın ne kadar sermaye koyacağı konusu isteğe bağlıdır.

Alacak sermaye olarak konulmuşsa, sermaye koyan ortak bu alacağı şirkete devretmiş ve ödenmesini taahhüt etmiş sayılır. Emeğin sermaye olarak konması halinde, bu ortak zarara iştirak ettirilmeyebilir, ancak kardan pay alır. Bu ortak sorumluluktan muaf olamaz.

- Adi şirket kuracak kişi tacir ise, bağlı bulunduğu bölgenin Ticaret Odasına fert olarak kayıt olmak durumundadır.
- Sözleşmede aksi belirlenmemişse:
 - Sermaye tutarı farklı olsa da ortakların kar ve zarar payları eşittir.
 - Kararlar ortakların oybirliği ile alınır.
 - Şirketin yönetimi ortakların tümüne aittir.
 - Şirketin borçlarından dolayı ortaklar birlikte sorumludurlar.
- Şirketin Ticaret Siciline tescil ve ilanı zorunlu değildir.

Ticaret Şirketleri

T.T.K.' da tanımlanan ve ayırt edici niteliklere sahip olan şirketlerdir. Ticaret şirketleri kendi içinde iki ana gruba ayrılır.

<u>Şahıs Şirketleri</u>	<u>Sermaye Şirketleri</u>
Kollektif Şirketler Komandit Şirketler	Anonim şirketler Limited Şirketler Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket

1. Şahıs Şirketleri

Bu şirketler TTK'nu hükümlerine göre kurulurlar ve tüzel kişilikleri mevcuttur. Ancak şirket gücünü daha çok ortaklarının itibar ve mal varlığından alır. Şirketin sermayesinin yanında ortakların şahsi mal varlıkları ve itibarları şirkete güç katar ve üçüncü şahıslara güven telkin eder. Ayrıca **şirketin üçüncü şahıslara olan borçlarında ortakların zincirleme ve bütün şahsi mal varlıklarıyla sorumlu olmaları şirketin itibarını daha da artırmaktadır.** Dolayısıyla bu şirketlerin mal varlıklarının yanında ortakların kişisel mal varlıkları ve itibarları da çok önemlidir.

Bu şirketler, **kollektif** ve **komandit şirket** şeklinde ikiye ayrılabilir.

1.1. Kollektif Şirketler

Kollektif şirket ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, **gerçek kişiler arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlanmamış olan** şirkete kollektif şirket denir (TTK. 211).

Kollektif şirketin özellikleri:

- Ticaret unvanı taşıması şarttır.
- Ortak sayısı için belirlenen azami rakam yoktur. **En az iki ortak** tarafından kurulur.
- Ortaklar **gerçek kişilerdir.**
- **Asgari bir sermaye öngörülmemiştir.**
- Şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı birinci derecede şirket sorumludur. Ortaklar 2. derecede müteselsil ve sınırsız sorumludurlar.
- Ortaklardan her birinin ayrı ayrı ortaklığı **yönetme hak ve sorumlulukları** vardır. Ortakların çoğunluk kararı ile ortaklığın yönetimi, ortaklardan birine veya birkaçına ya da ortak olmayan bir kişiye verilebilir.
- Yapılacak karar toplantılarında **tüm ortakların birer oy hakkı vardır** ve bunu şahsen kullanırlar.
- Denetim hakkı ise bütün ortaklar için söz konusudur. Denetim yetkisinin devri mümkün değildir.
- Ortaklar şirket konusuna giren işleri veya buna benzer işleri kendileri veya başkaları hesabına yapamazlar ve aynı konuda çalışan başka bir şirkete de sınırsız sorumlu olarak giremezler (Rekabet yasağı).

Kollektif şirketin kuruluşunda **şirket sözleşmesi yazılı şekle tabidir;** ayrıca, sözleşmedeki imzaların **noterce onaylanması şarttır.** (TTK 212). Kollektif şirket sözleşmesine aşağıdaki kayıtların yazılması zorunludur (TTK 213):

- Ortakların ad ve soyadlarıyla yerleşim yerleri ve vatandaşlıkları,
- Şirketin kollektif olduğu,
- Şirketin ticaret unvanı ve merkezi,
- Esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusu,

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

- Her ortağın sermaye olarak koymayı taahhüt ettiği para miktarı; para niteliğinde olmayan sermayenin değeri ve bu değer ne suretle biçilmiş olduğu; sermaye olarak kişisel emek konulmuşsa bu emeğin niteliği, kapsamı ve değeri,
 - Şirketi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları, bunların yalnız başına mı, yoksa birlikte mi imza koymaya yetkili oldukları.
- Ortaklar, emredici hükümlere aykırı olmamak şartıyla, şirket sözleşmesine diledikleri kayıtları koyabilirler.

1.2. Komandit Şirketler

Ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan, şirket alacaklılarına karşı **ortaklardan bir veya birkaçının sorumluluğu sınırlanmamış ve diğer ortak veya ortakların sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlanmış olan şirkettir** (TTK. m. 304). Komandit şirketlerde iki tür ortak bulunmaktadır. Bunlardan şirketlerde sorumluluğu, koyduğu sermaye bağlı olmaksızın, sınırsız olan ortaklara komandite ortak denir. Sorumluluğu ise sadece koyduğu sermaye ile sınırlı olan ortaklara ise komanditer ortak denilmektedir.

Komandit şirketin özellikleri:

- Biri **komandite** diğeri **komanditer** olmak üzere **en az iki ortak** tarafından kurulur.
- **Komandite ortak gerçek kişi** olmak zorundadır. **Komanditer ortak tüzel kişi olabilir.**
- Bir **ticaret unvanı** alır. Ticaret unvanında **komandite ortaklardan en az birinin adı ve soyadı** bulunur.
- **Şahıs şirkettir.**
- Kuruluşta, kollektif şirket kuruluş süreci uygulanır.
- **Tüzel kişi olarak vergiye tabi değildir. Ortaklar vergiye tabidir.** Ortaklar paylarına düşen kar ya da zarar yıllık gelir vergisi beyannamesi ile vergi dairesine bildirirler.

Komandit şirket kurulması için önce **sözleşmesi yazılı olarak hazırlanır ve imzalanır**. Hazırlanan sözleşme imzalanır ve **notere onaylatılır**. Daha sonra **ticaret siciline kaydı yaptırılarak ilan edilir**. **Şirket tescil ve ilandan sonra tüzel kişilik kazanır.**

Komandit şirket sözleşmesine aşağıda sayılan konuların yazılması zorunludur:

- Komandite ve komanditer ortakların ad ve soyadları, ikametgâhları ve tabiiyetleri,
- Şirketin komandit olduğu,
- Şirketin ticaret unvanı ve merkezi,
- Şirketin faaliyet konusu,
- Her ortağın (komandite ve komanditer) sermaye olarak koymayı taahhüt ettiği para miktarı, para mahiyetinde olmayan sermayenin değeri ve bu değer ne suretle biçilmiş olduğu, eğer şahsi emek bahis konusu ise (komandite ortak için) bu emeğin kapsam ve şekli.
- Şirketi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları, bunların yalnız başına mı, yoksa birlikte mi imza koymaya yetkili oldukları.

2. Sermaye Şirketleri

Sermaye şirketlerinde şirket gücünü ortakların mal varlıklarından ziyade şirket sermayesinden alır. Şirketin gücü kendisinden ve yönetim ve işleyişinden kaynaklanır.

Sermaye şirketlerinde, ortakların sorumlulukları şirkete getirmeyi taahhüt ettikleri sermaye miktarıyla sınırlıdır. **Bu tür şirketlerde ortaklardan birinin ayrılmasıyla ortaklığı bozmaz.** Ortakların şirketteki **ortaklık payları kişisel değildir. Bu paylar başkasına satılabilir veya devredilebilir.** Sermaye şirketlerinin en önemli özelliklerinden biri de, sermayeye ortak olmak ile şirketin yönetimiyle ilgilenmenin birbirinden ayrılmış olmasıdır. Ortakların ikinci planda kalmaları ve asıl olanın şirkete getirilen sermaye olması nedeniyle bu tür ortaklıklara sermaye şirketleri denir.

Türk Ticaret Kanuna göre bu şirketleri aşağıdaki gibi üçe ayrılabilir:

- Anonim Şirket
- Limited Şirket
- Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket.

2.1. Anonim Şirketler

Anonim şirket, **sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan**, borçlarından dolayı **yalnız malvarlığıyla sorumlu** bulunan şirkettir). Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur (TTK. 329).

Anonim şirketlerin özellikleri şöyle sıralanabilir:

- En az 50.000 TL sermaye ile kurulur (kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş bulunan halka açık olmayan anonim şirketlerde başlangıç sermayesi 100.000 TL'den aşağı olamaz).

- Ortakları gerçek ve tüzel kişilerden oluşabilir.
- Yasal olan her türlü ticari ve sınai faaliyette bulunabilirler.
- Tüzel kişiliğe sahiptir.
- Şirket sermayesi belirli paylara bölünmüştür. Bu payları, hisse senetleri temsil eder.
- Şirket ve ortaklarının sorumluluğu sahip oldukları sermaye ile sınırlanmıştır. Yani sınırlı sorumluluk söz konusudur.
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca yayımlanacak tebliğle, faaliyet alanları belirlenip, ilan edilecek anonim şirketler Gümrük ve Ticaret Bakanlığının izni ile kurulur. Bu şirketlerin esas sözleşme değişiklikleri de aynı Bakanlığın iznine bağlıdır. Bakanlık incelemesi sadece kanunun emredici hükümlerine aykırılık bulunup bulunmadığı yönünden yapılabilir. Bunun dışında hukuki konumu, niteliği ve işletme konusu ne olursa olsun anonim şirketin kuruluşu ve esas sözleşme değişiklikleri herhangi bir makamın iznine bağlanamaz.
- Şirketin faaliyet konusu ve adı şirket sözleşmesinde açıkça belirtilir.
- Ortaklıktan ayrılmak kolaydır. Hisse senetlerinin devri ile ortaklıktan ayrılmak olanaklıdır.
- Şirketin faaliyet konusunun ticaret unvanında belirtilir.
- Şirketin kendisi kurumlar vergisi mükellefidir. Anonim şirketler hisse senedi ve tahvil çıkarabilirler. Bankacılık ve sigortacılık faaliyetlerinde bulunabilirler. Emek sermaye olarak konulamaz.

Anonim şirket kumlusu şu aşamalardan oluşur;

1. Ana Sözleşme Hazırlanması
2. Kuruluşla İlgili Diğer İşlemlerin Yapılması
3. Ana Sözleşmenin Noter Tasdiki
4. Başvuru/İlgili Kuruluşlardaki Kayıt ve İşlemler Şekli
5. Kurucular İmza Beyanı, Dilekçe
6. Tescil ve İlanla İlgili İşlemler
7. Kuruluşun Tamamlanması

2.2. Limited Şirketler

Limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulur: esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşur. **Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.** Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir (TTK 573).

Limited şirkette **ortakların sayısı elliyi aşamaz. Ortak sayısı bire düşerse durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde müdürlere yazıyla bildirilir.** Müdürler, bildirim alınması tarihinden başlayarak yedinci günün sonuna kadar, **şirketin tek ortaklı olduğunu, bu ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettirirler, aksi hâlde doğacak zarardan sorumlu olurlar.** Aynı yükümlülük, şirketin bir ortakla kurulduğu hâllerde de geçerlidir. Şirket, tek ortağının kendisinin olacağı bir şirkete dönüşeceği sonucunu doğuracak şekilde esas sermaye payını iktisap edemez(TTK574).

Limited şirketin özellikleri;

- Limited şirket bir sermaye şirkettir.
- En az 10.000 sermaye ile kurulur.
- Kişisel emek, ticari itibar sermaye olarak getirilemez.
- Ortak sayısı elliden fazla olamaz.
- Gerçek kişiler gibi tüzel kişiler de limited şirketi ortağı olabilir.
- Limited şirketin ticaret unvanı işletme konusu ve limited şirket olduğunu gösteren ibarelerden oluşur.
- Bankacılık ve sigortacılık yapamazlar. Diğer yasal ticari işleri yapabilirler.
- Ortakların sorumlulukları sermaye taahhütleri ile sınırlıdır.
- Ortaklar kamuya olan borçlarına karşı şirketteki payları oranında sorumludur.
- Hisse senedi çıkaramazlar.
- Tahvil çıkaramazlar.
- Ortakların sermaye payları en az 25 TL ve katları olmak zorundadır.
- Ortakların sermaye paylarının eşit olma zorunluluğu yoktur. Farklı sermaye paylarına sahip olabilirler.
- Anonim şirketlerde sermaye payı hisse senedi ile temsil edilirken Limited şirketlerde hisse senedi olmadığından ortaklık payı vardır.
- Ortaklık paylarının devri kolay değildir. Anonim şirketlere göre güçtür.
- Şirket kurumlar vergisi mükellefidir.
- Şirket yönetimi ortaklara verilebilir. Dışarıdan müdür de atanabilir.
- Şirket ortaklarının şirketi temsil etme hak ve yetkileri vardır.
- Ortak sayısı en fazla 50 ile sınırlandırıldığından halka açılmaz.
- Limited ortaklığın kanunen zorunlu organları, ortaklar şenal kurulu, müdürlerdir.
- Bağımsız denetime tabi olacak limited şirketler Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenir.

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

Bankacılık ve sigortacılık dışında Limited şirketler aşağıdaki alanlarda da faaliyet yapamazlar:

- Factoring Şirketi olamazlar.
- Menkul değerlerle ilgili aracılık faaliyetinde bulunamazlar
- Limited Şirketler Varlık Yönetim Şirketi olamazlar.
- Limited Şirketler, Finansal Kiralama Şirketi olamazlar.
- Limited Şirketler, Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Şirketi olamazlar

TTK 581. Maddesine göre: üzerlerinde sınırlı aynı bir hak. haciz veya tedbir bulunmayan: nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen. fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar ve adlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabilir. Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olmaz.

2.3. Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket

Sermayesi paylara bölünen ve ortaklarından bir veya birkaçı şirket alacaklılarına karşı bir kolektif şirket ortağı, diğerleri bir anonim şirket pay sahibi gibi sorumlu olan şirkettir. Sermaye, paylara bölünmeksizin sermayesi sadece birden çok komanditerin sermayeye katılma oranlarını göstermek amacıyla kısımlara ayrılmış bulunuyorsa komandit şirket hükümleri uygulanır (TTK m. 5 64).

Şirket kuruluşunda **esas sözleşme yazılı şekilde düzenlenir**, kurucularla komandite ortakların tümü tarafından imzalanır: **imzaların noterce onaylanması gerekir**.

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket **en az 5 ortak tarafından kurulur**. Ortaklar komandite ve komanditer ortak olarak ayrılır. **Ortaklardan birinin komandite olması zorunluluğu vardır**. Kurucu sıfatını haiz olan komanditerlerin sahip oldukları payların her birinin tutarının esas sözleşmeye yazılması gerekir.

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket kuruluşunda anonim şirketlerin kuruluşuna ilişkin hükümler uygulanır. İş hayatında sermayesi paylara bölünmüş komadit şirkete pek rastlanmaz.

ŞAHIS VE SERMAYE ŞİRKETLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

	ŞAHIS ŞİRKETLERİ	SERMAYE ŞİRKETLERİ
1	Ortaklar gerçek kişilerdir. (Komandit şirkette komanditer ortak dışında)	Ortaklar gerçek ve tüzel kişi olabilirler
2	Ortaklar, üçüncü şahıslara karşı şirketin borçlarından dolayı sınırsız ve tüm mal varlıklarıyla sorumludurlar.	Ortakların sorumlulukları sadece koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlıdır.
3	Şirketin kuruluşu için asgari bir sermaye zorunluluğu yoktur.	Şirketin kuruluşu için asgari bir sermaye zorunluluğu vardır.
4	Kişisel emek ve itibar sermaye olarak konabilir. (Komandit şirkette komanditer ortak dışında)	Kişisel emek ve itibar sermaye olarak konamaz.
5	Şirket sözleşmesi ancak ortakların oybirliği ile değişebilir.	Şirket sözleşmesi ortakların oy çokluğu ile değişebilir.
6	Ortaklardan birinin ölümü, iflası şirketin sona ermesinin nedenidir.	Ortaklardan birinin ölümü, iflası şirketin sona erdirmez.
7	Yalnızca ticaret amacıyla kurulabilir.	Her türlü iktisadi amaç ve konu için kurulabilir.
8	Sermaye paylara bölünmemiştir.	Sermaye paylara bölünmüştür.
9	Her ortağın yönetim, temsil ve denetim hakkı vardır.	Yönetim ve temsil yetkileri şirketin belirli organlarına aittir.
10	Her ortağın eşit oy hakkı vardır.	Oy hakkı, ortağın şirketteki sermaye payı ile orantılıdır.
11	Ortaklığın devri güçtür.	Pay sahipliğinin devri kolaydır.
12	Yalnız tescil ve ilan ile kurulur.	Bazı durumlarda izin gereklidir.
13	Şirket vergi mükellefi değildir. Ortaklar gelir vergisi mükellefi olurlar.	Şirket Kurumlar Vergisi mükellefidir.
14	TTK'na göre yedek akçe ayırması gerekmez.	TTK'na göre yedek akçe ayırmak zorundadır.
15	Ticaret unvanlarında ortaklardan en az birinin adının geçmesi gerekir.	Ticaret unvanlarında ortakların adının geçmesine gerek yoktur.

3. Kooperatifler

Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının **belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla** gerçek ve kamu tüzel kişileri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler ve dernekler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli işletmelere kooperatif denir. (Kooperatifler Kanunu md.1).

Kooperatifler 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulurlar ve işletilirler. Kooperatifler Kanununda bulunmayan hükümlerde Türk Ticaret Kanunundaki hükümlere bakılır.

Kooperatiflerden şirketlerden farklı olarak ortakların menfaatlerini ve ihtiyaçlarını karşılamak için kurulurlar. Örneğin köylerde kurulan sulama kooperatifleri, ortakların arazilerinin sulanması için kurulurlar. Burada amaç ortakların hak ve menfaatlerini bir araya gelerek korumaktır.

Kooperatiflerle ilgili bazı özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

- Kooperatifler tüzel kişiliğe sahiptir.
- En az 7 kişi ile kurulur.
- Kooperatifler belirli ekonomik çıkarları karşılamak amacıyla kurulur.
- İhtiyaçlar karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle karşılanır.
- Ortak sayısı değişkendir.
- Gerçek ve tüzel kişiler kurabilir.
- Sermayesi değişkendir.
- Sözleşme ile kurulur.
- Her ortağın bir oy hakkı vardır.
- Ortaklık payı en az 1 TL'dir
- Bir ortak en az 1 pay en fazla 5.000 pay sahibi olabilir.
- Ortağın ölümü ile ortaklık sıfatı sona erer. Ancak ana sözleşmede gösterilen mirasçılardan ortak olarak kalması sağlanabilir.
- Her ortak kooperatiften ayrılabilir.

Kooperatifler diğer işletmelerden farklı bazı ilkeleri bulunmaktadır. Bu ilkeleri şöyle sıralanabilir;

- **Gönüllü ve Açık Üyelik:** Kooperatifler üye olmanın sorumluluğunu almaya gönüllü herkese açık organizasyonlardır. Cinsiyet, sosyal, ırk, politik ve dini ayırım gözetmeksizin herkese açıktır.
- **Demokratik Yönetim:** Kooperatifler uygulanan politikaları belirleme ve karar alma konularına katılan üyelerce kontrol edilen demokratik organizasyonlardır. Üyeler eşit oy hakkına sahiptir.
- **Üyelerin Ekonomik Katılımı:** Üyeler kooperatif parasını demokratik olarak kontrol eder, eşit olarak katılırlar. Para kooperatifin ortak çıkarı için kullanılır. Üyeler üyelik koşulu olarak sınırlı bir bedel öder. Üyeler kooperatifi geliştirmek ve diğer aktiviteleri desteklemek için ek bedel öderler.
- **Özerklik ve Tarafsızlık:** Kooperatifler, üyeleri tarafından yönetilen özerk organizasyonlardır. Hükümet veya diğer organizasyonlarla yaptıkları anlaşmalarda veya dış kaynaklardan anapara artırımında üyelerinin demokratik kontrolü ve özerk yapıyı koruyacak şekilde hareket ederler.
- **Eğitimin Geliştirilmesi:** Kooperatifler gelişim odaklı olarak, üyeleri ve seçilmiş temsilcileri, yöneticileri ve çalışanları için eğitim sağlayabilir.
- **Kooperatif içinde işbirliği:** Kooperatifler kooperatif hareketini güçlendirip daha verimli hale getirmek için lokal, milli, bölgesel ve uluslararası yapılarda üyelerine hizmet verirler.
- **Topluma Karşı Sorumluluk:** Kooperatifler topluluk gelişimi için üyeler tarafından onaylanan politikalara göre çalışırlar.

HOLDİNG ŞİRKETLER

Holdingle, **başka işletmelerin yönetim ve denetimini ele geçirmek amacıyla o şirketlerin oy hakkına sahip pay senetlerini ellerinde bulunduran anonim şirketlerdir.** Holdingler anonim Şirket şeklinde kurulan şirketlerdir. TTK. 519. maddesinde, holdingin başlıca amacı başka işletmelere katılmaktan ibaret olduğu belirtilmiştir.

ORTAK GİRİŞİMLER

• **Konsorsiyum:** Belirli bir iş birlikte yapmak için işletmelerin bir araya gelmeleridir. Şirketler işin tamamından değil sadece kendilerinin taahhüt altına girdikleri kısımdan sorumludurlar.

Konsorsiyum şeklindeki birleşmede, konsorsiyuma katılan her bir taraf ortak bir çatı altında olmadan faaliyetlerini sürdürebilirken bazen de ortak bir organizasyona gereksinim duyabilirler.

• **Ortak Girişim (Joint Venture):** Belirli bir hukuksal forma bağlı kalmadan, bir işin ifasının ortaklar tarafından ortaklaşa taahhüt edilmesi, elde edilen karın ortaklar arasında paylaşılması ve işin bitiminde işbirliğinin sona ermesi şeklinde bir iktisadi işbirliğidir.

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

Şirketlerde kuruluş, sermaye değişimi (artırımı azaltımı), faaliyet sonuçlarının dağıtımı (kar/zarar dağıtımı), tasfiye, hukuki yapının değişmesi, birleşme, bölünme gibi işlemler farklılık göstermektedir. Şirketlere özgü bu işlemlerin izlenmesi ve kayda alınması şirketler muhasebesinin konusunu oluşturmaktadır. Buna göre şirketlerde hem genel muhasebe (dönem içi ve dönem sonu işlemleri) hem de şirketler muhasebesi birlikte yürütülmektedir.

Şirketler Muhasebesi ile;

- Şirketlerin kuruluşta sermaye taahhüt ve taahhütlerini yerine getirme kayıtları,
- Sermaye artırımı taahhütleri ve taahhütlerin yerine getirilmesi; sermaye azaltılma nedeniyle yapılan kayıtlar,
- Şirketler bazen birleşmekte ya da bölünmektedirler. Bu durumda birleşme şekline veya bölünme durumuna göre gerekli muhasebe kayıtları yapılmaktadır.
- Şirketler bazen de faaliyetlerini sonlandırmak zorundadırlar. Bu durumda faaliyetlerini sonlandırmak zorunda olan işletmeler tasfiye dönemine girmekte ve tasfiye işlemleri yürütülmektedir. Öncelikle tasfiyeye başlama bilançosu hazırlanmakta ve tasfiye dönemi ile ilgili muhasebe kayıtları yapılmaktadır. Tasfiye işlemleri sonucunda tasfiye sonu bilançosu çıkarılarak tasfiye ile ilgili kayıtlar yapılarak tasfiye sonlandırılmaktadır.
- Şirketler faaliyet dönemi sonucunu (kar ya da zarar) dağıtmaktadırlar. Sözleşme ve yasal hükümlere uygun olarak yapılan kar ya da zarar dağıtımlarının hesaplanması ve kayıt altına alınması işlemleri yapılmaktadır.
- Şirketler finansman gereksinimi duyduklarında tahvil veya bono çıkarma yoluna gitmektedirler. Tahvil ve bono çıkarma ile ilgili prosedürler yerine getirildikten sonra gerekli muhasebe kayıtları yapılır.

Defter Tutma Yükümlülüğü

TTK 64. Maddesine göre her şirket, **ticari defterleri tutmak** ve defterlerinde, ticari işlemleriyle **malvarlığı durumunu, TTK' ya göre açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır**. Defterler, üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulur. Şirketler, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin, fotokopi, karbonlu kopya, mikrofiş, bilgisayar kaydı veya benzer şekildeki bir kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamakla yükümlüdür.

Ticari defterler, açılış ve kapanışlarında **noter tarafından onaylanır**. Kapanış onayları, **izleyen faaliyet döneminin üçüncü ayının sonuna kadar** yapılır. Şirketlerin kuruluşunda defterlerin açılışı **ticaret sicili müdürlükleri** tarafından da onaylanabilir. Açılış onayının noter tarafından yapıldığı hâllerde noter, ticaret sicili tasdiknamesini aramak zorundadır. Ticari defterlerin elektronik ortamda tutulması halinde bu defterlerin açılışlarında ve yevmiye defterleri ile yönetim kurulu karar defterlerinin kapanışında noter onayı aranmaz. Fiziki ortamda veya elektronik ortamda tutulan ticari defterlerin nasıl tutulacağı, defterlere kayıt zamanı, onay yenileme ile açılış ve kapanış onaylarının şekli ve esasları **Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ve Maliye Bakanlığınca** ortaklaşa çıkarılarak tebliğle belirlenir.

Pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri gibi işletmenin muhasebesiyle ilgili olmayan defterler de **ticari defterlerdir**.

TTK' ya tabi gerçek ve tüzel kişiler **Vergi Usul Kanununun (VUK) defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümlere ve diğer düzenlemelere uymak zorundadırlar**. TTK'nın defter tutma, envanter, mali tabloların düzenlenmesi, aktifleştirme, karşılıklar, hesaplar, değerlendirme, saklama ve ibraz hükümleri VUK' un ve diğer kanunların aynı hususları düzenleyen hükümlerinin uygulanmasına, vergi kanunlarına uygun olarak vergi matrahının belirlenmesine ve buna yönelik mali tabloların hazırlanmasına teşkil etmez (TTK. 64).

Defterlerin Tutulması

Şirketler defter tutmak zorundadırlar. TTK 65. maddesine göre defterler ve gerekli diğer kayıtlar Türkçe tutulur. Kısaltmalar, rakamlar, harfler ve semboller kullanıldığı takdirde bunların anlamları açıkça belirtilmelidir.

Defterlere yazımlar ve diğer gerekli kayıtlar, eksiksiz, doğru, zamanında ve düzenli olarak yapılır. Bir yazım veya kayıt, önceki içeriği belirlenemeyecek şekilde çizilemez ve değiştirilemez. Kayıt sırasında mı yoksa daha sonra mı yapıldığı anlaşılmayan değiştirmeler yasaktır.

Şirketlerin defterler ve gerekli diğer kayıtlar, olgu ve işlemleri saptayan belgelerin dosyalanması şeklinde veya veri taşıyıcıları aracılığıyla tutulabilir. Defterlerin ve gerekli diğer kayıtların elektronik ortamda tutulması durumunda, bilgilerin saklanma süresince bunlara ulaşılmasının ve bu süre içinde bunların her zaman kolaylıkla okunmasının temin edilmiş olması şarttır. Elektronik ortamda tutulma hâlinde defterlerin el ile tutulması hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

Envanter

Şirketler belli şartlarda **envanter yapmak zorundadır**. TTK 66. maddesine göre her şirket, ticari işletmesinin açılışında, taşınmazlarını, alacaklarını, borçlarını, nakit parasının tutarını ve diğer varlıklarını eksiksiz ve doğru bir şekilde gösteren ve varlıkları ile borçlarının değerini belirten bir envanter çıkarır.

Şirket açılıştan sonra her faaliyet döneminin sonunda da böyle bir envanter düzenler. Faaliyet dönemi veya başka bir kanuni terimle hesap yılı 12 ayı geçemez. Envanter, düzenli bir işletme faaliyetinin akışına uygun düşen süre içinde çıkarılır.

Maddi duran malvarlığına dâhil varlıklarla, ham ve yardımcı maddeler ve işletme malzemeleri düzenli olarak ikame ediliyor ve toplam değerleri işletme için ikinci derecede önem taşıyorsa, değişmeyen miktar ve değerle envantere alınırlar. Bunların mevcutları miktar, değer ve bileşim olarak sadece küçük değişikliklere uğramış olsunlar. Ancak, kural olarak **üç yılda bir fiziksel sayım yapılması zorunludur**.

Aynı türdeki stok malvarlığı kalemleri, diğer aynı nitelikteki veya yaklaşık aynı değerdeki taşınabilir malvarlığı unsurları ve borçlar ayrı ayrı gruplar hâlinde toplanabilir ve ortalama ağırlıklı değer ile envantere konulabilir.

Envanteri Kolaylaştırıcı Yöntemler

TTK 67. maddesine göre envanter çıkarılırken, malvarlığı mevcudu, sondaj yöntemine göre ve genel kabul gören matematiksel-istatistiksel yöntemler yardımı ile çeşit, miktar ve değer olarak belirlenir. Kullanılan yöntem, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmalıdır. Bu şekilde düzenlenen envanterin verdiği sonuçlar, fiziksel sayım yapılmış olsaydı elde edilecek olan envanterin sonuçlarına eş düşmelidir.

Bir faaliyet döneminin kapanış envanteri düzenlenmesinde Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun başka bir yöntemin uygulanması suretiyle, cins, miktar ve değer olarak malvarlığı mevcudunun güvenle tespiti sağlanabiliyorsa fiziki envanter gerekli değildir.

Faaliyet döneminin kapanışında, fizikî sayım veya ikinci fıkraya göre izin verilen diğer bir usul kullanılarak malvarlığı kalemlerinin cins, miktar ve değerine göre faaliyet döneminin kapanışından önceki üç veya sonraki iki ay içinde bulunan bir gün itibarıyla düzenlenmiş özel bir envantere gösterilmişse, ayrıca bu özel envantere dayalı olarak ve Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun bir şekilde ileriye dönük talimin yöntemiyle, faaliyet döneminin sonunda mevcut varlıkların o faaliyet döneminin sonu itibarıyla değerlemesi doğru yapılıyorsa, varlıklara ilişkin envanterin yapılmasına gerek yoktur.

Değerleme İlkeleri

Dönemsonu envanterinde sayım sonucu bulunan varlık ve kaynakların değerlendirilmesi gerekmektedir.

TTK 78. madde şirketlerde değerlendirme kuralları düzenlenmiştir. Finansal tablolarında yer alan varlıklar ile borçlarla ilgili olarak, **ashağıdakilerle sınırlı olmamak ve Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen ilkeler de dikkate alınmak üzere su değerlendirme ilkeleri geçerlidir:**

- Bir önceki dönemin kapanış bilançosundaki değerler ile faaliyet döneminin açılış bilançosundaki değerler birbirinin aynı olmalıdır.
- Fiili veya hukuki duruma aykırı olmadıkça, değerlemelerde işletme faaliyetinin sürekliliğinden hareket edilir.
- Bilanço kapanış gününde, varlıklar ve borçlar teker teker değerlendirilir.
- Değerleme ihtiyatla yapılmalıdır; özellikle de bilanço gününe kadar doğmuş bulunan bütün muhtemel riskler ve zararlar, bunlar bilanço günü ile yılsonu finansal tablolarının düzenlenme tarihi arasında öğrenilmiş olsalar bile, dikkate alınır; kazançlar bilanço günü itibarıyla gerçekleşmişlerse hesaba katılır. Değerlemeye ilişkin olumlu ve olumsuz farkların dönem sonuçlarıyla ilişkilendirilmesinde Türkiye Muhasebe Standartlarındaki esaslara uyulur.
- Faaliyet yılının gider ve gelirleri, ödeme ve tahsilat tarihlerine bakılmaksızın yılsonu finansal tablolarına alınır.
- Önceki yılsonu finansal tablolarında uygulanmış bulunan yöntemler korunur.
- Duran ve dönen varlıklar Türkiye Muhasebe Standartları uyarınca bu standartlarda gösterilen ölçülere göre değerlendirilir. Borçlar ve diğer kalemler için de aynı standartlar uygulanır(TTK. 79).
- Değerlemede uygulanacak değerlerin belirlenmesi, tanımları, kapsamı, uygulanacak kalemlerin gösterilmesi ve değişiklikler Türkiye Muhasebe Standartlarına tabidir (TTK. 80).

Finansal Tablolar

Şirketler, ticari faaliyetinin başında ve her faaliyet döneminin sonunda, varlık ve borçlarının tutarlarının ilişkisini gösteren finansal tabloyu (sırasıyla açılış bilançosunu ve yıllık bilançoynu) çıkarmak zorundadır. Açılış bilançosunda, yılsonu finansal tablolarının, yılsonu bilançosuna ilişkin hükümleri uygulanır. Şirketler ayrıca, gelir tablosunu hazırlar. Bilanço ile gelir tablosu, yılsonu finansal tablolarını oluşturur (TTK.68).

TTK 69. Maddeye göre Yılsonu finansal tablolar:

- Türkiye Muhasebe Standartlarına uyularak düzenlenmeli,
- Açık ve anlaşılır olmalı,
- Düzenli bir işletme faaliyeti akışının gerekli kıldığı süre içinde çıkarılmalıdır.

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmemişse bilançoda, duran ve dönen varlıklar, özkaynaklar, borçlar ve dönem ayırıcı hesaplar ayrı kalemler olarak gösterilir ve yeterli ayrıntıya inilerek sınıflandırılır (TTK 73). Duran varlıklar içinde işletmeye devamlı surette tahsis edilmiş bulunan varlıklar yer alır.

TTK 74. Maddeye göre Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmemişse, işletmenin kuruluşu ve özkaynak sağlanması amacıyla yapılan harcamalar için bilançoaya aktif kalem konulamaz.

Bedelsiz olarak elde edilmiş, maddi olmayan duran varlıklar için Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmemişse bilançonun aktifine kalem konulmaz.

Yılısonu finansal tabloları **Türkçe ve Türk Lirası ile düzenlenir.** Finansal tablolar, şirket yetkilisi tarafından tarih atılarak imzalanır.

ŞİRKETLERDE BİRLEŞME VE BÖLÜNME

TTK. 136. Maddesine göre Şirketler; bir şirketin değerini devralması, teknik terimle "devralma şeklinde birleşme" veya yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri, teknik terimle "yeni kuruluş şeklinde birleşme", yoluyla birleşebilirler. Birleşmede, **kabul eden şirket "devralan", katılan şirket "devrolunan"** diye adlandırılır.

Birleşme, devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının, devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşir. Birleşme sözleşmesinde ayrılma akçesini de öngörebilir.

Birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün hâlinde devralır. Birleşmeyle devrolunan şirket sona erer ve ticaret sicilinden silinir.

TTK 137. Maddesine göre;

Sermaye şirketleri;	Şahıs şirketleri;	Kooperatifler;
<ul style="list-style-type: none">• Sermaye şirketleriyle,• Kooperatiflerle ve• Devralan şirket olmaları şartıyla, kollektif ve komandit şirketlerle, birleşebilirler.	<ul style="list-style-type: none">• Şahıs şirketleriyle,• Devrolunan şirket olmaları şartıyla, sermaye şirketleriyle,• Devrolunan şirket olmaları şartıyla, kooperatiflerle, birleşebilirler.	<ul style="list-style-type: none">• Kooperatiflerle,• Sermaye şirketleriyle ve• Devralan şirket olmaları şartıyla, şahıs şirketleriyle, birleşebilirler.

Bölünme bir şirketin sermaye artırarak veya azaltarak mal varlığının ayrılmasıdır. Bir şirket tam veya kısmi bölünebilir (TTK. 159).

Tam bölünmede, şirketin **tüm malvarlığı** bölümlere ayrılır ve diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler. **Tam bölünüp devrolunan şirket sona erer ve unvanı ticaret sicilinden silinir.**

Kısmi bölünmede, bir şirketin **malvarlığının bir veya birden fazla bölümü** diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler veya bölünen şirket, devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturur.

Sermaye şirketleri ve kooperatifler sermaye şirketlerine ve kooperatiflere bölünebilirler (TTK. 160).

Tam ve kısmi bölünmede şirket payları ve hakları TTK uyarınca korunur (TTK 160). Devreden şirketin ortaklarına; bölünmeye katılan tüm şirketlerde, mevcut payları oranında şirket payları tahsis edilir ve bu bölünmeye "**oranların korunduğu**" bölünme denir. Bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde, mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları tahsis edilebilir ve bu bölünmeye "**oranların korunmadığı bölünme**" denir.

ŞİRKETLERDE TASFİYE

İşletmelerin amaçları **kar elde etmek**, işletmenin **yaşamını sürekli kılmak** ve **topluma hizmet etmek** olarak sayılabilir. Çeşitli nedenler ve koşullardan dolayı işletmelerin amaçlarına ulaşamadıkları olur.

Diğer yandan bazen işletmeler belirli bir amaç için kurulurlar. Amaca ulaştıklarında işletmenin faaliyetlerine son verir. **Tasfiye işletmelerin faaliyetlerine son vermesidir.** Tasfiye, bir şirketin varlıklarını nakite çevirmesi, alacaklarını tahsil etmesi borçlarını ödemesi ve kalan tutar varsa ortaklara dağıtılması işlemidir.

Şirketlerin faaliyetlerini sona erdirmesi iki şekilde olur.

- **Dağılma (infisah):** Bir şirketin **elde olmayan nedenlerle faaliyetlerine son verilmesidir.** Şirket sözleşmesinde ya da yasada öngörülen bir nedenin gerçekleşmesi sonucu şirket faaliyetlerinin kendiliğinden sona ermesidir.
- **Dağıtılma (fesih):** Şirketin faaliyetlerinin sona erdirilmesidir. Buradaki faaliyetlerin sona ermesi kendiliğinden olmamaktadır. Ortakların, kamu otoritesinin ya da mahkemenin aldığı bir kararla faaliyetler sona erdirilir.

KOLLEKTİF ŞİRKET

"Kollektif şirket, ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, gerçek kişiler arasında kurulan ve ortaklarından **hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlanmamış** olan şirkete kolektif şirket denir."
6102 sayılı **Türk Ticaret Kanunu m.211**

Kollektif şirketin başlıca özellikleri:

1. Ticaret unvanı taşıması şarttır. Unvanda ortaklardan en az birinin ad ve soyadı ile "kolektif" ibaresi bulunmalıdır.
2. En az iki kişi ile kurulur. Azami bir rakam yoktur.
3. Tüm ortakların oy ve denetim hakkı eşittir.
4. Asgari (en az) sermaye tutarı yoktur.
5. Ortakların sınırsız ve zincirleme sorumlulukları vardır. Şirket borçlarından dolayı önce şirketin sonra ortakların varlıklarına başvurulur.
6. Rekabet yasağı vardır.
7. Ortaklar şirket konusu işleri kendi veya başkaları adına yapamazlar.

TTK m.223: Bağışta bulunmak, kefil olmak, üçüncü kişi lehine garanti vermek, ticari mümessil tayin etmek ve şirket konusuna girmiyorsa taşınmazları satmak, satın almak, teminat göstermek, şirketin özüne ilişkin üretim araçlarını elden çıkarmak, rehnetmek veya ticari işletme rehni kurmak gibi olağan iş ve işlemler dışında kalan hususlarda ortakların oybirliği şarttır.

TTK m.236: Kollektif şirket ortaklarının bireysel sorumlulukları hakkındadır. Kollektif şirket ortaklarının, şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı müteselsildi ve bütün malvarlığı ile sorumludur. Şirkete yeni giren kişi, girme tarihinden evvel doğmuş olsa bile, şirketin borçlarından ve taahhütlerinden diğer ortaklarla birlikte müteselsilen ve bütün malvarlığı ile sorumludur. Yukarıdakilere aykırı olarak sözleşmeye konan şartlar, üçüncü kişiler hakkında geçerli olmaz.

TTK m.239: Kollektif şirketin iflası hâlinde, şirket alacaklıları alacaklarını almadıkça, ortakların kişisel alacaklıları şirket mallarına başvuramazlar.

TTK m. 240: Şirketin iflası, ortakların iflasını gerektirmez. Ancak, depo kararma rağmen para yatırılmadığı takdirde alacaklı, depo kararının ortaklara veya içlerinden bazısına da tebliğini ve gereğini yerine getirmediği takdirde şirketle birlikte iflaslarına karar verilmesini mahkemeden isteyebilir. Bu hakkını kullanmamış olan alacaklının, şirket masasından alacağını tamamen alamaması hâlinde ortakları iflas yoluyla da ayrıca takip hakkı saklıdır.

TTK m.225: Kollektif şirketlerde denetim olgusunu açıklamaktadır ki, bir kolektif şirket ortağı yönetim hakkını ve görevini haiz olmasa da şirket işlerinin gidişi hakkında bizzat bilgi edinmek, şirketin belgelerini ve defterlerini incelemek, bunlara göre kendisi için şirketin finansal durumunu gösterecek bir hesap tablosu düzenlemek hakkını haizdir. Buna aykırı sözleşme geçersizdir.

KOLLEKTİF ŞİRKETLERDE KURULUŞA İLİŞKİN YASAL SÜREÇ VE MUHASEBELEŞTİRME

Kollektif şirketin kuruluşuyla ilgili olarak aşağıda üç noktada toplanan yasal gereklerin yerine getirilmesi zorunludur. (TTK 212 ve 213)

1. Şirket ana sözleşmesinin yazılı biçimde yapılması ve kurucu ortaklarca imzalanarak noterce onaylanması,
2. Şirket ana sözleşmesinin, onay tarihini izleyen **15 gün** içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki **ticaret siciline** teslimiyle şirketin tescilinin istenmesi,
3. Sözleşmeye konması zorunlu olan kayıtlarla yasaların emrettiği diğer konuların yerine getirilerek, kuruluşun üçüncü kişilere bildirilmesi.

Bir kolektif şirket ticaret siciline kayıt ve tescil edildikten sonra tüzel kişilik kazanır. Şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescil işlemi için, kuruluş dosyası hazırlanır ve bu dosya ile tescil talep edilir.

Kuruluş dosyasında aşağıdaki belgelerin yer alması gerekir:

Bu belgeler her bir ortak için ayrı ayrı hazırlanarak müracaatta bulunulacaktır. Bu işlemlerin ardından şirket kuruluş işlemleri tamamlanmış sayılır ve ticari faaliyetlerine başlayabilir. Bu işlemler kuruluş için ön şarttır.

- Ticaret Sicili Memurluğuna Hitaben Yazılan Şirket Kuruluşu Tescil Dilekçesi,
- Tüzel Kişiler için Oda Kayıt Beyannamesi,
- Meslek Grubu Listesi,
- Ticaret Sicili Tüzüğü'ne göre düzenlenmiş Taahhütname,
- Şirket Kuruluş Dilekçesi ve Bildirim Formu (4 Adet),
- Noter onaylı ana sözleşme (5 Adet),
- Ortakların ve Yetkililerin;
 - TC. Kimlik Numarasını Gösterir Nüfus Cüzdanı Fotokopisi (1 Adet),
 - Şirket Merkezi Dışında İkamet Edenlerin Muhtardan veya Nüfus Müdürlüğü'nden Onaylı İkametgah Belgesi (2 Adet),
 - Fotoğrafı (2 Adet),
- Şirket Yetkililerinin Noter Onaylı İmza Beyannamesi (3 Adet),

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

- Vergi dairesi nezdinde yapılacak olan başvuruda gerekli olan belgeler aşağıdaki gibidir.
- Matbu dilekçe (İşe başlama bildirimi),
- Nüfus cüzdanı fotokopisi,
- Noter onaylı imza sirküleri,
- İş yerine ait tapu veya kira kontratının fotokopisi,

Söz konusu belgeler, **Ticaret Sicil Memurluğuna yazılacak bir dilekçe ile Ticaret Sicil Memurluğuna sunulur.** **Uygun bulunan şirket tescil olunur.** Tescilden sonra alınan Sicil Tasdiknamesiyle, Ticaret Sicili Gazetesine hitaben yazılacak bir dilekçeyle adı geçen gazeteye başvurulur. Böylece, tescilin ve ana sözleşmenin ilanı sağlanmış olur. Kollektif Şirketlerin kuruluşu ve kuruluşundan hemen sonra şirketle ilgili kuruluşlara bildirimde bulunulur.

1. Belediye
2. Vergi Dairesi
3. Sosyal Sigortalar Kurumu
4. Ticaret Odası ve Sanayi Odası
5. Bağ-Kur
6. Bankalar

KURULUŞ İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Kollektif şirketler, bilanço esasına göre defter tutmak zorundadırlar (Yevmiye defteri - Büyük defter - Envanter defteri)
Ortakların Sermaye Yapabileceği Varlıklar:

- Para,
- Senetli ve senetsiz alacaklar,
- Kıymetli belgeler,
- Menkul değerler,
- Gayrimenkuller,
- İmtiyaz ve ihtira beratları ve alameti farika gibi sınai haklar,
- Menkul ve gayrimenkullerin faydalanma ve kullanma hakları,
- Şahsi emek,
- Ticari itibar,
- Ticari işletmeler,
- Telif hakları,
- Maden ruhsatnameleri gibi iktisadi değerleri

ÖRNEK: Melikşah YALÇIN, Ozan DEVRAN ve Batuhan GÜLLER 150.000 TL sermayeli "YALÇIN ve Ortakları Kollektif Şirketi"ni kurmaya karar vermişlerdir. Melikşah YALÇIN 70.000 TL Ozan DEVRAN 50.000 TL ve Batuhan GÜLLER de 30.000 TL sermaye taahhüdünde bulunmuşlardır.

Şirketin kuruluşu ile ilgili yasal işlemler tamamlanmış ve ortaklar sermaye taahhütlerini aşağıdaki şekilde yerine getirmişlerdir.

Melikşah YALÇIN: 30.000 TL nakit 40.000 TL bir otomobil, Ozan DEVRAN: 50.000 TL değerinde bir işyeri binası, Batuhan GÜLLER: 30.000 TL değerinde Ticari Mal

Ayrıca kuruluş esnasında aşağıdaki giderler yapılmıştır.

Ticaret Sanayi Odası Kayıt Ücreti	: ₺ 500
Kuruluş İşlemleri SMMM Ücreti	: ₺ 300
Ticaret Sicil Harcı	: ₺ 1.200
Ticaret Sicili İlan Ücreti	: ₺ 400
Noter Onay Giderleri	: ₺ 750

Kuruluş esnasında yapılan giderler ortaklar tarafından ödenmiştir. Muhasebenin **kışılık kavramı gereği** aşağıdaki kayıt yapılmalıdır.

----- / -----		
770 GENEL YÖNETİM GİD. HS		3.150
331 ORTAKLARA BORÇLAR HS		3.150
----- / -----		

Taahhüt Edildiğinde:

----- / -----		
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI	150.000	
500 SERMAYE HESABI		150.000
----- / -----		

Taahhüt yerine getirildiğinde:

----- / -----		
100 KASA HESABI	30.000	
153 TİCARİ MALLAR HESABI	30.000	
252 BİNALAR HESABI	50.000	
254 TAŞITLAR HESABI	40.000	
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE HESABI	150.000	
----- / -----		

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

SERMAYE ARTIRILMASI VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Sermaye artırılması, şirket sözleşmesinin esas (yasal) unsurlarından biri olan, sermayede meydana gelen bir değişikliktir. Bu nedenle şirket sözleşmesi de değişecek ve yenilecektir.

Sermayesini artırmaya karar veren ve bununla ilgili bütün faaliyetleri yerine getiren kolektif şirket, aşağıda sıralanan çarelerden birine başvurur:

- Kolektif şirketin mevcut ortaklarının sermaye payları çoğaltılır.
- Kolektif şirkete yeni ortak veya ortaklar alınır.
- Kolektif şirket diğer bir şirketle birleşir.

Ortakların Sermaye Paylarının Artırılması

Sermaye artırma ortakların sermaye payları oranında olabileceği gibi eşit de olabilir.

Örnek: Celal ÇELİK ve Cemil Kara Kolektif Şirketi'nin 20.000 TL sermayesi yeterli olmadığı için ortaklar tarafından 40.000 TL'ye çıkarılmasına karar verilmiştir. Celal ÇELİK 12.000 TL olan sermayesini 8.000 TL; Cemil Kara ise, 8.000 TL olan sermayesini 12.000 TL artıracak, böylece ortakların her birinin sermaye payları 20.000 TL olacaktır. Gerekli yasal işlemler yerine getirilmiş, ortaklar taahhüt ettikleri sermaye artırımlarını şirketin İş Bankası A.c/h.'ına yatırmışlardır.

----- / -----	
501 Ödenmemiş Sermaye Hs	20.000
- Celal ÇELİK 8.000	
- Cemil KARA 12.000	
500 Sermaye Hs	20.000
- Celal ÇELİK 8.000	
- Cemil KARA 12.000	
----- / -----	
102 Bankalar Hs	20.000
501 Ödenmemiş Sermaye Hs	20.000
- Celal ÇELİK 8.000	
- Cemil KARA 12.000	

Ortakların Kâr Paylarının Sermayeye Eklenmesi

Ortaklar kendilerin düşen kâr paylarını çekmeyip, şirkette bırakarak da sermaye paylarını artırabilirler.

Şirkete Yeni Ortak Alınması

İş hacmi artan veya iş hacmini genişletmek isteyen bir kolektif şirketin ek sermaye ihtiyacı için dışarıdan yeni ortak alma yoluna gidilebilir. Böyle bir yola başvurulduğunda:

- 1) O tarihe kadar oluşan dönem kârının eski ortaklara ait olmasının sağlanması,
- 2) Şirketin itibarı (şerefîyesi) üzerinde bir anlaşmaya varılması gerekir.

Şerefîyenin Olmaması Halinde Şirkete Yeni Ortak Alınması

Devran Yalçın ve Ortağı Kolektif Şirketi'nin sermayesi 30.000 TL'dir. Şirket faaliyetlerini genişletmek amacındadır. Ortaklar ek sermaye ihtiyacını kendi olanaklarıyla sağlayamadıklarından dışarıdan Galip CAN'ı 15.000 TL sermaye payı ile ortak alınmıştır.

Gerekli yasal işlemler yerine getirilmiş, Galip CAN taahhüt ettiği tutan nakden ödemiştir.

----- / -----	
501 Sermaye Hs	15.000
500 Sermaye Hs	15.000
----- / -----	
100 Kasa Hs	15.000
501 Ödenmemiş Sermaye Hs	15.000
----- / -----	

Şerefîyenin Olması Halinde Şirkete Yeni Ortak Alınması

Serdar SARI ve İhsan LACİVERT Kolektif Şirketi'nin ortaklarının sermaye payları eşit olup toplam 60.000 TL. Şirket faaliyetlerini genişletmek için Tarık GÜÇLÜ'yü 1/3 sermaye payı (30.000 TL) için 40.000 TL ödemek koşuluyla yeni ortak olarak almıştır. Gerekli yasal işlemler yerine getirilmiş, Tarık Güçlü taahhüt ettiği tutarı nakden ödemiştir.

----- / -----	
501 Ödenmemiş Sermaye Hs	30.000
500 Sermaye Hs	30.000
----- / -----	
100 Kasa Hs	40.000
501 Ödenmemiş Sermaye Hs	30.000
331 Ortaklara Borçlar Hs	10.000
----- / -----	

SERMAYE AZALTIMASI VE MUHSEBELEŞTİRİLMESİ

Nedenleri:

- Şirket kurulurken, şirket faaliyetleri için gerekli sermaye miktarı fazla hesaplanmıştır..
- Şirket büyük zararlar uğramış ve bu zarar ortaklar tarafından karşılanamamıştır.
- Şirketten bir ortak çıkmış veya çıkarılmıştır.

Kollektif şirketlerde sermaye azaltılmasında, sermaye artırımındaki yasal işlemler aynen yerine getirilir. Sermaye azaltılması nedeniyle şirket sözleşmesi değiştirilir ve bu sözleşme şirket kuruluşunda açıklanan aynı yasal süreçlerden geçerek tescil ve ilan olunur.

Kollektif şirketlerde sermaye azaltılması için aşağıdaki yollar söz konusudur:

- Şirket ortaklarının sermaye payları azaltılır.
- Zararın tasfiyesi için sermaye payları azaltılır.
- Çıkan veya çıkarılan ortağın payı kadar sermaye azaltılır.

Sermaye azaltılmasının muhasebeleştirilmesinin temeli, pasif karakterli "500 Sermaye Hesabı"nın borçlandırılmasıdır. Alacaklandırılacak hesap durumuna göre değişir. Bu muhasebeleştirme işleminde "131 Ortaklardan Alacaklar Hesabı" veya "331 Ortaklara Borçlar Hesabı" genellikle karşı hesap olarak işlem görür.

İş Hacmine Göre Fazla Olan Sermayenin Azaltılması

Ortaklar tarafından şirketin faaliyetlerinin yürütülmesinde fazla olduğuna karar verilen sermaye kadar, şirket sermayesinde azaltmaya gidilir.

----- / -----

500 Sermaye Hs

331 Ortaklara Borçlar Hs

----- / -----

331 Ortaklara Borçlar Hs

100 Kasa Hs

----- / -----

Zarar Nedeniyle Sermaye Azaltılması

Şirket faaliyetleri sırasında önemli tutarlara ulaşan bir zarar meydana gelebilir. **Zarar, öz sermayede bir azalıştır.** Bu azalış ortakların kişisel varlıklarından şirkete yapacakları ödemelerle giderilebilir. Ancak, bu şekilde sermayede azalışın ortadan kaldırılması olanağı yoksa, söz konusu zararın bilançoda görülmesini istemeyen ortaklar, sermayeyi azaltma yoluna başvururlar.

Ortaklardan Birinin Şirketten Çıkması ya da Çıkarılması Nedeniyle Sermaye Azaltılması

Kollektif şirketlerde ortaklardan biri anlaşma yoluyla kendiliğinden şirketten ayrılabilir ya da Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre diğer ortaklar tarafından çıkarılabilir. Çıkan ya da çıkarılan ortağın payı, şirket varlığı esas alınarak saptanır ve kendisine nakden ödenir.

Ayrılan Ortağa Kayıtlı Sermaye Tutarında Bir Ödeme Yapılması

Örnek:"Volkan SAN ve Ortakları Kollektif Şirketi" ortaklarından Ayşe TAN, 40.000 TL sermaye payının 10.000 TL'sini nakit, 30.000 TL içinde çek olarak şirketten ayrılmak üzerine diğer ortaklarla anlaşmıştır. Gerekli yasal işlemler yerine getirilmiş ve ayrılan ortağa öngörülen ödemeler yapılmıştır.

----- / -----

500 Sermaye Hs

40.000

336 Diğer Çeşitli Borçlar Hs

40.000

----- / -----

336 Diğer Çeşitli Borçlar Hs

40.000

100 Kasa Hs

10.000

103 Ver. Çek Ve Öd. Emr. Hs

30.000

----- / -----

Ayrılan Ortağa Kayıtlı Sermayesinin Üzerinde Bir Ödeme Yapılması

Örnek:"Pakize SARI ve Ortakları Kollektif Şirketi" ortaklarından İkbal MAVİ'nin sermaye payı 25.000 TL'dir. Bu ortak, diğer ortaklarla karşılaştırılarak şirketten 30.000 TL almak suretiyle ayrılmak üzere anlaşmıştır. Gerekli yasal işlemler yerine getirilmiş ve ayrılan ortağa ödenmesi konusunda anlaşmaya varılan tutar nakden ödenmiştir.

----- / -----

500 Sermaye Hs

25.000

336 Diğer Çeşitli Borçlar Hs

25.000

----- / -----

336 Diğer Çeşitli Borçlar Hs

25.000

191 Ortaklardan Alacaklar Hs

5.000

100 Kasa Hs

30.000

----- / -----

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

Kar Dağıtım Ve Muhasebeleştirilmesi

Sözleşmelerde kârın dağıtımına temel olacak çok değişik ölçütlerle karşılaşılır. Bu konuda:

- Her ortağın şirkete koyduğu sermaye miktarı
- Şirket yönetiminden alınan görev
- Ortağın kişisel nitelikleri nedeniyle şirkete sağladığı çıkarlar etkili olmaktadır.

Karların Ortaklara Eşit Dağıtılması:

Örnek: Serdar ÇİÇEK ve Banu DEMİR Kollektif Şirketinin toplam sermayesi 20.000 TL. Olup ortakların sermaye payları eşittir. Şirket, 2010 yılı sonunda 9.000 TL kâr elde etmiştir. Şirket sözleşmesine göre kâr, ortaklar arasında eşit olarak paylaşılacaktır.

	9.000	
Kişi Başına Düşecek Kar =	= 4.500	
	2 kişi	
----- / -----		
590 dönem Net Karı Hs	9.000	
331 Ortaklara Borçlar Hs	9.000	
----- / -----		

Ortakların her birine paylarına düşen tutar ödenmiştir:

----- / -----		
331 Ortaklara Borçlar Hs	9.000	
- Serdar ÇİÇEK	4.500	
- Banu DEMİR	4.500	
100 Kasa Hs	9.000	
----- / -----		

Kârın Sermaye Paylarıyla Oranlı Dağıtılması:

Örnek: Ahmet YEL ve Ortakları Koll.Şti.'nin sermayesi 24.000 TL olup, ortakların sermaye payları şöyledir:

Ahmet YEL : 10.000 TL

Cemile KARA : 8.000 TL

Şeyda PINAR : 6.000 TL

Şirketin 2010 yılı kârı 6.000 TL dir. Şirket sözleşmesine göre kâr, ortaklar arasında sermaye paylarıyla orantılı olarak dağıtılacaktır.

Kâr Paylarının Hesabı:

	10.000	
Ahmet'in payı = 6.000 x	= 2.500 TL	
	24.000	
	8.000	
Cemile'in payı = 6.000 x	= 2.000 TL	
	24.000	
	6.000	
Şeyda'nın payı = 6.000 x	= 1.500 TL	
	24.000	

Yevmiye Kayıtları:

----- / -----		
590 Dönem Net Karı	6.000	
331 Ortaklara Borçlar Hs	6.000	
- Ahmet YEL	2.500	
- Cemile KARA	2.000	
- Şeyda PINAR	1.500	
----- / -----		

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

Sermaye Paylarına Faiz Ayrıldıktan Sonra Kârın Dağıtılması:

Sermaye payını emek olarak koyan ortağa kâr payı dağıtımında faiz hesaplanmaz

Örnek: Halil KALE ve Ortakları Koll.Şti.nin sermayesi 100.000 TL olup ortakların payları şöyledir:

Halil KALE : 60.000 TL

Şeyma SEÇKİN : 40.000 TL

Rıza SARI : Emek

Şirketin 2010 yılı kârı 26.000 TL dir. Şirket sözleşmesine göre kâr dağıtımından önce sermaye paylarına %20 faiz hesaplanacaktır. Faiz tutarı toplamı kârdan düşüldükten sonra kalan kısım üç ortak arasında eşit bölünecektir.

Kar Paylarının Hesabı:

Halil; (60.000 %20 = 12.000) + 2.000 = 14.000

Şeyma (40.000 %20 = 8.000) + 2.000 = 10.000

Rıza (EMEK %20 = 0) + 2.000 = 2.000

$$26.000 - (12.000 + 8.000 + 0) = 6.000 / 3 \text{ kişi} = 2.000$$

Yevmiye Kaydı:

----- / -----	
590 Dönem Net Karı	26.000
331 Ortaklara Borçlar Hs	26.000
- Halil KALE	14.000
- Şeyma SEÇKİN	10.000
- Rıza SARI	2.000
----- / -----	

Yönetici Ortağa Kârdan Prim Verildikten Sonra Kalan Kârın Dağıtımı:

Örnek: Kemal KARLI ve Ortağı Kollektif Şirketinin sermayesi 25.000 TL olup, ortakların sermaye payları şöyledir:

Kemal KARLI : 15.000 TL

Yıldız ŞAHİN : 10.000 TL

Şirketin 2010 yılı kârı 5.000 TLdir. Şirket sözleşmesine göre, şirketi yöneten Kemal KARLIDAĞ'a öncelikle toplam kârdan %20 oranında prim ayrıldıktan sonra geriye kalan, ortaklar arasında sermaye paylarıyla oranlı olarak dağıtılacaktır.

$$5.000 \%20 = 1.000 \text{ ve } 5.000 - 1.000 = 4.000 \text{ paylaşılacak}$$

$$\text{Kemal} = 1.000 + (4.000 \times (15.000 / 25.000)) \\ 1.000 + 2.400 = 3.400 \text{ TL}$$

$$\text{Yıldız; } 4.000 \times (10.000 / 25.000) = 1.600 \text{ TL}$$

Yevmiye Kaydı

----- / -----	
590 Dönem Net Karı	5.000
331 Ortaklara Borçlar Hs	5.000
----- / -----	

Kâr Payının Sermayeye Eklenmesi:

Ortaklar kendilerine düşen kar paylarının bir kısmını veya tamamını işletmeye bırakarak sermaye paylarını artırabilirler.

Örnek: Ozan Devran YALÇIN ve Batuhan Güller Koll. Şirketinin sermayesi 75.000 TL olup, ortakların payları şöyledir.

O.YALÇIN : 50.000 TL

B.GÜLLER : 25.000 TL

Şirketin 2010 yılı kârı 24.000 TL'dir. Sözleşmeye göre kâr, ortaklar arasında sermaye paylarıyla oranlı dağıtılacaktır. Ortaklar 2010 yılı kârının Ozan 12.000 TL, Batuhan 6.000 YTL olmak üzere toplam 18.000 TL'nin sermaye paylarına eklenmesine karar vermişler ve bu nedenle de sermaye artırımıyla ilgili yasal süreçleri yerine getirmişlerdir.

$$\text{Ozan; } 24.000 \times (50.000 / 75.000) = 16.000$$

$$\text{Batuhan; } 24.000 \times (25.000 / 75.000) = 8.000$$

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

----- / -----	
590 Dönem Net Karı	24.000
331 Ortaklara Borçlar Hs	24.000
- Ozan	16.000
- Batuhan	8.000
----- / -----	
501 Ödenmemiş Sermaye Hs	18.000
- Ozan	12.000
- Batuhan	8.000
500 Sermaye Hs	18.000
----- / -----	
131 Ortaklardan Alacaklar Hs	18.000
501 Ödenmemiş sermaye Hs	18.000
----- / -----	
331 Ortaklara Borçlar Hs	24.000
131 Ortaklardan Alacaklar Hs	18.000
100 Kasa Hs	6.000
----- / -----	

Zarar Dağıtım Ve Muhasebeleştirilmesi

Şirket sözleşmesinde zararla ilgili bir hüküm yoksa karla ilgili hüküm uygulanır.

Kollektif şirketlerde dönem zararının ne şekilde dağıtılacağı sözleşmede belirtilir. Ancak ortaklar sonradan zararın yok edilmesine ilişkin kararlar alabilir. Şöyle ki:

1. Ortaklar zarar paylarını şirkete öder
2. Zarar ortakların sermaye payları azaltılarak yok edilir.

Ortakların Zarar Paylarını Şirkete Ödemeleri:

Örnek: Derya KARA ve Ortakları Kollektif Şirketi'nin sermayesi 8.000 TL olup, ortakların sermaye payları şöyledir:

Derya KARA: 40.000 TL

Şerife KORU: 20.000 TL

Nil DUMAN: 20.000 TL

Şirket, 2010 yılında 16.000 TL zarar etmiştir. Sözleşmeye göre, zarar ortaklar arasında sermaye paylarıyla orantılı dağıtılacaktır.

Ortaklar aldıkları bir kararla kendilerine düşen zarar paylarını ödemeye karar vermişler ve şirkete nakden ödemişlerdir:

Derya; 16.000 x (40.000 / 80.000) = 8.000 TL

Şerife; 16.000 x (20.000 / 80.000) = 4.000 TL

Nil; 16.000 x (20.000 / 80.000) = 4.000 TL

----- / -----	
131 Ortaklardan Alacaklar Hs.	16.000
591 Dönem Net Zararı	16.000
----- / -----	
100 Kasa Hs	16.000
131 Ortaklardan Alacaklar Hs	16.000
----- / -----	

Zararın Sermaye Payları Azaltılarak Yok Edilmesi:

Örnek: Celil ERTAŞ & Cemil KAR Kollektif Şirketi'nin sermayesi 50.000 TL olup, ortakların sermaye payları eşittir.

Şirket 2010 yılında 10.000 TL zarar etmiştir. Ortaklar paylarına düşen zarar kadar sermaye paylarının azaltılmasını uygun görmüşler ve bu yolda gerekli yasal işlemleri yerine getirmişlerdir.

----- / -----	
131 Ortaklardan alacaklar Hs	10.000
591 Dönem Net Zararı Hs	10.000
----- / -----	
500 Sermaye Hs	10.000
131 Ortaklardan Alacaklar Hs	10.000
----- / -----	

KOMANDİT ŞİRKETLER

Komandit Şirket ile Kollektif Şirket Arasındaki Farklar:

1. Komandit şirketlerde iki tür ortak bulunmaktadır. Bunlardan komandite ortak, şirket alacaklılarına karşı kollektif şirket ortaklar gibi sermaye payından başka tüm varlığı ile sorumludur. Komanditer ortağın şirket alacaklılarına karşı sorumluluğu ise, ancak koydukları sermaye kadardır.
2. Tüzel kişiler de komandit şirketlere ortak olabilirler. Ancak bu, komanditer ortak şeklinde olabilir. Gerçek kişiler, hem komandite hem de komanditer ortak olarak komandit şirkete katılabilirler.
3. Gelir Vergisi Kanunu'na göre, komandite ortağın kazancı (kârı), ticari kazanç (GVK md.37); komanditer ortağın payına düşen kazanç (kâr) ise, menkul sermaye iradı (GVK md.75) sayılmaktadır.

Kuruluş İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi

Komandit şirketler, diğer ticaret şirketleri gibi bilanço esasına göre defter tutmak zorundadırlar. Bu nedenle şirketin gerek kuruluş işlemleri, gerekse normal faaliyetlerine ilişkin işlemleri;

- Yevmiye defteri,
- Büyük defter,
- Envanter defterinde izlenir.

Komandit şirketlerde kuruluş, kâr/zarar dağıtımı, sermaye değişiklikleri kollektif şirketlerde olduğu gibi muhasebeleştirilir.

Ortaklar koll. Şti.lerde olduğu gibi para veya paradan başka çeşitli iktisadi varlıkları sermaye olarak koyabilir.

Sermaye Taahhüt kaydı:

----- / -----
501 Ödenmemiş Sermaye Hs
500 Sermaye Hs

Taahhüdün Yerine Getirilmesi:

----- / -----
100 Kasa Hs
102 Bankalar HS
(Taahhüt karşılığı konana varlıklar)
501 Ödenmemiş Sermaye Hs
----- / -----

Sermaye Değişikliklerinin Muhasebeleştirilmesi

**** Sermaye Artırılması:** Sermaye artırımı için şirket sözleşmesinde gerekli değişiklikler yapılır, onaylatılır, tescil ve ilan ettirilir.

Sermaye artırımında muhasebe kayıtları komandit şirketin kuruluşunda olduğu gibi iki aşamadan oluşur

1. Sermaye taahhüdü
2. Taahhüdü yerine getirme

**** Sermaye Azaltılması:** Sermaye azaltılması durumunda sermaye artırımındaki yasal işlemler aynen yerine getirilir. Yani şirket sözleşmesinde gerekli değişiklik yapılır, tescil ve ilan ettirilir.

Sermaye azaltılması işleminin muhasebeleştirilmesinde sermaye Hesabının borçlandırılır.

KOMANDİT ŞİRKETTE KÂR VE ZARAR DAĞITIMI

Türk Ticaret Kanunu, komandit şirketlerde dönem kâr ya da zararının kim tarafından dağıtılacağı ve bu dağıtımda hangi ölçütlerin temel alınacağı konusunu ayrıca açıklamıştır. Bu bakımdan TTK.'nun kollektif şirketler için konan hükümleri, komandit şirketler için de geçerli bulunmaktadır.

G.V.K.'na göre komandite ortağın kâr payı "ticari kazanç", komanditer ortağın kâr payı "menkul sermaye iradı" dır.

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

Örnek: Kemal CAN ve Ortakları Komandit Şirketi'nin sermayesi 36.000 TL olup, ortakların sermaye payları şöyledir:
Komandite Kemal Can: 20.000 TL
Komanditer Serdar KATAR: 8.000 TL
Komanditer Seyit CERİT: 8.000 TL
Komanditer Serdar KATAR 2.000 TL sermaye taahhüt borcu bulunmaktadır.
Şirketin 2014 yılı kârı 20.000 TL'dir. Şirket sözleşmesine göre, şirketi yöneten ve sınırsız sorumluluk taşıyan Komandite Kemal CAN'a öncelikle toplam ticari kârdan %10 oranında prim ayrıldıktan sonra geriye kalan kâr ortaklar arasında ödenmiş sermaye paylarıyla oranlı olarak dağıtılacaktır.

Ortaklara düşen paylar:

Komandite Ortak Kemal CAN:

Prim: 20.000 kar %10 prim = 2.000 TL

Kardan sermayeyle orantılı pay;

Geri kalan 20.000 – 2.000 = 18.000 TL

$$18.000 \times \frac{20.000}{36.000} = 12.000 \text{ TL}$$

(2.000 prim + 12.000 pay) = 14.000 TL pay alır.

Komanditer Serdar Katar:

$$18.000 \times \frac{8.000}{36.000} = 4.000 \text{ TL}$$

Ancak 4.000 TL olarak ödenmez çünkü 2.000 TL ödenmemiş sermaye taahhüdü olduğu için oradaki düşen kar payı sermaye taahhüdü nedeniyle kesilecek ve geri kalan 2.000 TL yi alacaktır.

3 Ortak olan Komanditer Ortak Seyit CERİT; in sermaye payıda;

8.000

$$18.000 \times \frac{8.000}{36.000} = 4.000 \text{ TL olarak hesaplanır}$$

Muhasebe kaydı;

----- / -----	
590 Dönem Net Karı	20.000
331 Ortaklara Borçlar Hs	20.000
----- / -----	

Zarar Dağıtımı ve Muhasebeleştirilmesi

Faaliyet sırasında meydana gelen zararın ortaklar arasında ne şekilde bölüştürüleceği de genellikle şirket sözleşmesine belirtilir. Sözleşmede sadece kârın bölüşülmesi bir temele bağlanmış zarara ilişkin bir hüküm konmamışsa, kârın paylaşılmasına ilişkin hükümler zarar için de aynen geçerli olur.

Şirket sözleşmesinde kâr ve zararın dağıtımı konusu bir temele bağlanmamışsa, faaliyet sonucu komandite ve komanditer ortaklar arasında ayırım yapılmaksızın eşit olarak bölüştürülür

Zarar dağıtımına ilişkin muhasebeleştirme işlemleri de kolektif şirkette olduğu gibidir.

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

ANONİM ŞİRKETLERİN KURULUŞU VE SERMAYE DEĞİŞİKLİĞİ

Ani Kuruluşta Muhasebe Kayıtları

Örnek: CAN A.Ş. 5 kurucu ortak tarafından ana sözleşmesi hazırlanıp, gerekli yasal işlemlerin yerine getirilmesiyle kurulmuştur. Şirketin kuruluş sermayesi 50.000 TL olup, tamamı kurucu ortaklarca taahhüt edilmiştir. Şirket sermayesi 1 TL nominal değerli 50 000 adet hisseye bölünmüştür. Ortakların sermaye payları eşittir. Kurucu ortaklar sermaye taahhütlerinin 1/4 ünü Ziraat Bankasında şirket adına açılan hesaba yatırmıştır. Şirketin kuruluşu ile ilgili olarak, Ortak (A) tarafından ödenen, 50 TL'si KDV, 600 TL'si noter ve tescil gideri, 20 TL'si Rekabet Kurumu harcı (50.000 TL'nin %004'ü)" olmak üzere toplam 670 TL gider yapılmıştır.

501 Ödenmemiş sermaye Hs	50.000	
500 Sermaye Hesabı		50.000
102 Bankalar Hesabı	12.500	
- Ziraat Bankası		
501 Ödenmemiş Sermaye Hs	12.500	
262 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri Hs	670	
331 Ortaklara Borçlar Hesabı		670

Tedrici Kuruluş Süreci

ÖRNEK: ABC A.Ş. 5 kurucu ortak tarafından 1/10'u eşit paylarla taahhüt edilen, 50.000 TL sermaye ile tedrici şekilde kurulmaya başlanmıştır. Şirket sermayesi 1 TL nominal değerli 50 000 adet hisseye bölünmüştür. Kurucu ortaklar, 1.000 adet hisse karşılığı olan 10.000 TL'yi Akbank'da bakanlık adına açılan hesaba yatırmıştır. Ayrıca toplam sermayenin %004 oranındaki Rekabet Kurumu Ortak (B) tarafından karşılanmıştır.

Diğer 40.000 adet hisse senedi, halka arz edilmek üzere %025 komisyonla (A) Bankası'na verilmiştir. (A) Bankasından hisse senetlerinin tamamının satıldığı ve bedelinin Bankadaki bloke hesaba kaydedildiği bilgisi geldikten sonra, Şirket Genel Kurul'u toplanmış ve kuruluş kararını vermiştir.

Şirketin kuruluş tescil ve ilan işlemleri tamamlandıktan sonra, blokaj çözülerek komisyon düşülmüş ve kalan tutar aynı bankada açtırılan ticari mevduat hesabına aktarılmıştır. Ortak (B)'ye alacağına karşılık (A) Bankasındaki mevduat hesabı üzerine düzenlenen çek verilmiştir.

Verilen bilgilere göre tedrici kuruluş işlemlerine ait muhasebe kayıtları şöyledir:

501 Ödenmemiş sermaye Hs	50.000	
500 Sermaye Hesabı		50.000
102 Bankalar Hesabı	10.000	
- Bloke paralar		
501 Ödenmemiş Sermaye Hs	10.000	
770 Genel Yönetim Giderleri Hs	200	
331 Ortaklara Borçlar Hesabı		200
<i>Rekabet kurulu harcı ödemesi</i>		
900 Borçlu Nazım Hesaplar	40.000	
- Satıştaki Hisse Senetleri		
901 Alacaklı Nazım Hesap	40.000	
- Satıştaki Hisse Senetleri Alacakları		
901 Alacaklı Nazım Hesaplar	40.000	
- Satıştaki Hisse Senetleri Alacakları		
900 Borçlu Nazım Hesap	40.000	
- Satıştaki Hisse Senetleri		
102 Bankalar Hesabı	40.000	
- Bloke Paralar		
501 Ödenmemiş Sermaye Hs	40.000	

NOT: Kuruluş giderleri 262 Kuruluş Örgütlenme Giderleri Hesabında, Rekabet kurulu harcı 770 Genel Yönetim Giderleri hesabında izlenir.

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

----- / -----		
102 Bankalar Hesabı	49.000	
- Akbank a.c.h.		
262 Kuruluş Örgütlenme Gid. Hs.	1.000	
102 Bankalar Hesabı	50.000	
- Bloke Paralar		
----- / -----		
331 Ortaklara Borçlar Hs	200	
103 Verilen Çek ve Öd. Emr. Hs.	200	
----- / -----		

Anonim Şirketlerde Sermaye Tanımları

Esas (Nominal) Sermaye: Bir şirketin amacına ve faaliyet konusuna uygun olarak, ortaklar tarafından taahhüt edilen sermaye tutarıdır.

Ödenmemiş Sermaye: Esas sermayenin ortaklar tarafından şirkete henüz ödenmemiş olan kısmıdır. Esas sermaye ile ödenmemiş sermaye arasındaki fark, ödenmiş sermayedir.

Kayıtlı Sermaye: Anonim şirketlerin ana sözleşmelerinde hüküm bulunmak koşuluyla, yönetim kurulu kararıyla TTK'nun sermaye artışı ile ilgili hükümlerine tabi olmaksızın, hisse senedi çıkarabilecekleri en yüksek (azami) tutarı gösteren, Ticaret Siciline tescil edilmiş sermayeleridir. SPK'nda düzenlenmiştir.

Kayıtlı Sermaye Sistemi: Hisse senetleri halka arz edilmek suretiyle kurulan veya sonradan halka açılan anonim şirketlerin, SPK'ndan izin alarak tercih edebilecekleri bir sistemdir. Bu sistemde çıkarılan hisse senedi bedelleri tamamen ödenmedikçe sermaye artırılamaz, sermaye taahhütlerine karşılık nakit (para) dışındaki değerler getirilemez.

Çıkarılmış Sermaye: Kayıtlı sermaye sistemini benimsemiş anonim şirketlerin, fiilen satılan hisse senetlerine karşılık olan sermayedir. Diğer bir deyişle kayıtlı sermaye sistemindeki anonim şirketin ödenmiş-esas sermayesi çıkarılmış sermaye adını alır.

Başlangıç Sermayesi: Kayıtlı sermaye sistemindeki anonim şirketlerin faaliyette bulunabilmeleri için en düşük (asgari) çıkarılmış sermayeleridir. Kayıtlı sermaye tutarı şirketin sermaye tavanını gösterirken, başlangıç sermayesi de sermaye tabanını oluşturur.

Anonim Şirketlerde Sermayenin Artırılması ve Muhasebe Kayıtları

Sermayenin artırılabilmesi, her şeyden önce ana sözleşmedeki sermaye maddesinde değişiklik yapılmasına bağlıdır. Dolayısıyla sermaye artışı ile ilgili işlemler, şirket kuruluşuna benzer bir sürecin izlenmesini gerektirir.

Örnek: KALEM A.Ş. 100.000 TL olan ödenmiş sermayesini 500.000 TL çıkarmaya genel kurulunda karar vermiş ve ortakların sermaye artırma taahhütlerinin 1/4'ünü nakden ödemelerini takiben, Ticaret Siciline tescil ve ilan ile değişiklik tamamlanmıştır. 2 kişi olan ortaklar, taahhütlerinin geri kalan kısmını 3 ay içinde yerine getireceklerdir. Sermaye artışı ile ilgili olarak 18 TL KDV, toplam 118 TL gider yapılmıştır.

Yevmiye Kayıtları:

----- / -----		
501 Ödenmemiş sermaye Hs	40.000	
500 Sermaye Hesabı	40.000	
----- / -----		
100 Ksa Hesabı	10.000	
501 Ödenmemiş sermaye Hs	10.000	
----- / -----		
262 Kuruluş Örgütlenme Gid. Hs.	100	
191 İndirilecek KDV Hs	18	
100 Kasa Hs	118	
----- / -----		

Örnek: SEVGİ A.Ş.'nin MDV Yeniden Değerleme Artışları Hesabında kayıtlı 3.000 TL ile Olağanüstü Yedekler Hesabı'nda kayıtlı 200 TL tutarlı fonların sermayeye eklenmesi kararına bağlı olarak gerekli yasal işlemler yerine getirilmiş ve ortaklara artırılan sermaye paylarına karşılık çıkarılan hisse senetleri bedelsiz olarak verilmiştir. Bu örneğe ait yevmiye kayıtları şöyle olacaktır;

----- / -----		
501 Ödenmemiş sermaye Hs	3.200	
500 Sermaye Hesabı	3.200	
----- / -----		
522 Yeniden Değerleme Artışları Hs	3.000	
542 Olağan Üstü Yedekler Hs.	200	
501 Ödenmemiş sermaye Hs	3.200	
----- / -----		

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

Halka açık şirketlerde sermaye artırılması durumunda eski ortaklar yeni sermayeden pay alma konusunda önceliğe sahiptir. Buna rüçhan hakkı denilmektedir

Örnek: KALE A.Ş. 50.000 TL olan tamamı ödenmiş esas sermayesini 200.000 TL'ye yükseltmeye ve kayıtlı sermaye sistemine geçmeye karar vermiştir. Kayıtlı sermaye tavanı 500.000 TL olarak belirlenmiştir.

Yeni sermaye tutarına göre çıkarılan hisse senetleri Ziraat Bankasında satışa sunulmuş ve süresi içinde tamamı satılarak, bedelleri bankadaki hesaba yatırılmıştır.

Hisse senetlerinin satış tutarı üzerinden %02 oranında aracılık komisyonu düşüldükten sonra kalan tutar Ziraat Bankasındaki ticari mevduat hesabına devredilmiştir. Ayrıca sermaye artışı ve kayıtlı sermaye sistemine geçişle ilgili 250 TL + 25 TL KDV noter ve tescil gideri Ziraat Bankasındaki hesaptan ödenmiştir.

----- / -----	
500 Sermaye Hs	50.000
- Esas Sermaye	
500 Sermaye Hesabı	50.000
- Çıkarılmış Sermaye	
----- / -----	
501 Ödenmemiş sermaye Hs	150.000
500 Sermaye Hesabı	150.000
- Çıkarılmış Sermaye	
----- / -----	
900 Borçlu Nazım Hesaplar	150.000
- Satıştaki Hisse Senetleri	
901 Alacaklı Nazım Hesap	150.000
- Satıştaki Hisse Senetlerinden Alacakları	
----- / -----	
102 Bankalar Hesabı	150.000
- Bloke paralar	
501 Ödenmemiş Sermaye Hs	150.000
----- / -----	
901 Alacaklı Nazım Hesaplar	150.000
- Satıştaki Hisse Senetleri Alacakları	
900 Borçlu Nazım Hesap	150.000
- Satıştaki Hisse Senetleri	
----- / -----	
102 Bankalar Hesabı	149.415
- Akbank a.c.h.	
191 İndirilecek KDV Hs.	25
262 Kuruluş Örgütlenme Gid. Hs.	550
102 Bankalar Hesabı	150.000
- Bloke Paralar	
----- / -----	

Örnek: GÜNEŞ A.Ş.'nde, 3.000 TL geçmiş yıl zararını ortadan kaldırmak ve ayrıca iş hacminin daraltılmasına bağlı olarak sermayede 2.000 TL indirim yapmak suretiyle, sermaye azaltma yoluna gidilmiştir. Bu amaçla eski hisse senetleri yenileri ile değiştirilerek, azaltılan paylara karşılık ortaklara ödeme yapılmıştır. Bu işlemin yevmiye kaydı;

----- / -----	
500 Sermaye Hesabı	5.000
580 Geçmiş Yıl Zararı Hs.	3.000
331 Ortaklara Borçlar Hs	2.000
----- / -----	
331 Ortaklara Borçlar Hs.	2.000
100 Kasa Hs.	2.000
----- / -----	

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR DAĞITIMI

Ticari kâr: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, Muhasebe Standartları ve Sermaye Piyasası Mevzuatı çerçevesinde, bir muhasebe dönemindeki tüm gelir ve giderlerin karşılaştırılmasıyla bulunan, bilanço kârıdır. Dönem sonu öz sermayesi ile dönem başı öz sermayesi arasındaki olumlu farktır.

Mali kâr: Vergi Usul Kanunu'nda belirtilen değerlendirme hükümleri ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nda belirtilen indirim, istisna ve kabul edilmeyen giderlerin dikkate alınarak bulunduğu, üzerinden kurumlar vergisi hesaplanacak olan tutar (matrah) dir.

Safi kâr: yıllık bilanço'ya göre tesbit edilen kârıdır. TTK 'de yapılan bu tanıma göre "safi kâr, dönem ticari kârının TTK'daki adıdır.

Dağıtılabilir Kâr: bir hesap dönemi sonunda ortaya çıkan ticari kârdan vergi ve fon kesintileri ile yasal yedeklerin ve geçmiş (beş) yıl zararlarının indirilmesiyle bulunan; imtiyazlı (ayrıcılık) ve adi (basit) hisse senedi sahipleri (ortaklar) ile şirket personeli ve yönetim kumlu üyelerine dağıtılabilir olan kârıdır.

Dönem (ticari) Kârı:		XXX
(+) Değerleme Noksanı	xxx	
(-) Değerleme Fazlaları	xxx	
Düzeltilmiş Dönem Kârı		XXX
(+) Kanunen Kabul Edilmeyen Gid.	xxx	
(-) Vergiden Muaf Gelirler	xxx	
(-) Geçmiş Yıllar Zararı	xxx	
Mali (Vergiye Tabi) Kâr		XXX
Dönem (Ticari) Kârı		XXX
(-) Ödenecek Vergi ve Fonlar	xxx	
DÖNEM NET KÂRI		XXX
(-) Geçmiş Yıllar Zararı	xxx	
(-) I. Yasal Yedekler	xxx	
(-) İşletmede Bırakılması Zorunlu Fonlar	xxx	
Dağıtılabilir Dönem Net Kârı		XXX

Kurumlar Vergisinin Hesaplanması

KVK'na göre belirlenen 2006 yılından itibaren kurum kazancı üzerinden **%20** oranında vergi kesintisi yapılacaktır.

ÖRNEK		
Dönem (Ticari Kâr		100.000
Eklenecek değerler (+)		<u>15.000</u>
• Amortisman Farkı	14.000	
• Gecikme Cezaları	1.000	
İndirim ve İstisnalardan Önceki Kazanç		115.000
İndirilecek değerler (-)		<u>10.000</u>
• İştirak Kazancı	7.000	
• Yatırım İndirimi	3.000	
Kurumlar Vergisi Matrahı		105.000
Kurumlar Vergisi	(105.000 x 0,20)	21.000

Dağıtılacak Kâr Payları Üzerinden Gelir Vergisi Kesintisi

Halka açık olan ve halka açık olmayan şirketlerden elde edilen kâr paylarının aynı oranda vergilendirilmesi öngörülmüştür. Kâr dağıtılmadığı ya da sermayeye eklendiği durumlarda vergilendirilmeyecektir.

Vergiye tabi gelirleri:

- Her nevi hisse senetlerinin kâr payları,
- İştirak hisselerinden doğan kazançlar,
- Kurumların idare Meclisi (Yönetim Kumlu) Başkan ve üyelerine verilen kâr payları.

Gelir Vergisi Oranı %10 olarak hesaplanır.

Anonim Şirket Kârından Ayrılan Yedekler ve Kâr Payları

I. Tertip Yasal Yedek Akçe:

Safi Kar (Ticari Kardan geçmiş yıllara ait varsa 5 yıllık zarar düşüldükten sonraki kar) X 0,05 dir ancak bu tutar ödenmiş sermayenin %20 sinden fazla olamaz.

SAFİ KÂRIN % 5

I. Temettü (Kar Payı):

*Aile Anonim Şirketlerinde Ödenmiş sermayenin %5 inden az olamaz
Halka Açık A.Ş lerde Dönem Karının % 20 sinden az olamaz*

II. TERTİP YEDEK AKÇE: *Yasal yükümlülükler, I yasal yedek, 1.temettü (kar payı) vergiler düşüldükten sonraki dağıtılabilir kardan II. temettü düşülmeden önce hesaplanan dağıtılabilir kardan %10 olarak kesilen yedek akçedir.*

Kalan Karın % 10

II. Temettü (Kar Payı): Burada serbestlik vardır istediği kadarını dağıtabilir tamamı da dağıtılabilir.

Dağıtılan Kar Paylarından %10 Gelir vergisi kesilecektir.

Karın ve Yedeklerin ayrılmasıyla ilgili kayıtlar:

----- / -----
691 Dönem Kârı ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı Hs.
370 Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı Hs.
----- / -----
690 Dönem Kârı Yada Zararı Hs.
691 Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yük. Karşılığı Hs.
692 Dönem Net Kârı / Zararı Hs
----- / -----
692 Dönem Net Kârı veya Zararı Hs.
590 Dönem Net Kârı Hs.
----- / -----

İzleyen dönemin başında “ Dönem Net Kârı”, “Geçmiş Yıllar Kârı”na devredilir

----- / -----
590 Dönem Net Kârı Hs.
570 Geçmiş Yıllar Kârı Hs.
----- / -----

İzleyen dönemde, kâr dağıtımı ile ilgili genel kurul kararına bağlı olarak şu kayıtlar yapılır;

----- / -----
570 Geçmiş Yıllar Kârı Hs.
331 Ortaklara Borçlar Hs.
360 Ödenecek Vergi Ve Fonlar Hs.
540 Yasal Yedekler Hs
----- / -----

Kesinleşen Kurumlar Vergisiyle ilgili şu kayıt yapılır;

----- / -----
691 Dönem Kârı ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı Hs.
360 Ödenecek Vergi ve Fon. Hs.
----- / -----

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

LİMİTED ŞİRKETLER

LİMİTED ŞİRKETİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

"bir veya daha fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan ve ortakların sorumlulukları koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı ve esas sermayesi belirli olan şirkettir"

Kuruluşun Tescil ve İlanı

Ana sözleşmesi noterce onaylanan şirket onay tarihinden itibaren 30 gün içinde şirket merkezinin bulunduğu yerin Ticaret Sicil Memurluğuna tescil ettirilir. Tescil ile şirket tüzel kişilik kazanmış olur. Tescilden sonra ilana tabi hususlar Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan ettirilir.

KURULUŞ İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Limited şirketler, daha önce açıklanan şirketlerde olduğu gibi, birinci sınıf tüccar olup, bilânço esasına göre defter tutmak zorundadırlar. Bu defterler şunlardır:

- Envanter defteri,
- Yevmiye defteri,
- Büyük defter.
- Pay defteri (ortaklar, taahhüt edilen sermaye miktarları, yapılan ödemeler, devir ve intikal görmüş paylar gibi bilgiler yer alır)

Örnek: Ahmet ve Can bir araya gelerek 20.000 TL sermayeli AC Limited Şirketi'ni kurmuşlardır. Ahmet ve Can'nın sermaye payları eşittir. Ortaklar taahhütlerinin 1/4'ünü nakit olarak T.Vakıflar Bankasına yatırmışlardır. Ana sözleşme de yer alan hükümlere göre sermayesinin geriye kalan 3/4'lük kısmı tescil tarihinden itibaren 6 ay içinde nakit olarak ödenecektir. Şirketin kuruluşu sırasında 1.000 TL + 100 TL KDV gider yapılmıştır

501 Ödenememiş Sermaye Hs	20.000	
500 Sermaye HS.		20.000
102 Bankalar Hesabı	5.000	
501 Ödenememiş Sermaye hs.		5.000
262 Kuruluş Örgütlenme Giderleri	1.000	
191 İndirilecek Kdv Hs.	100	
331 Ortaklara Borçlar Hs		1.100

SERMAYE DEĞİŞİKLİKLERİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Örnek: AB Limited Şirketi ortakları, öz kaynaklarını güçlendirmek amacıyla 30.000 TL olan şirket sermayesini 20.000 TL artırarak, 50.000 TL'ye çıkarmaya karar vermişlerdir. Ortaklardan (A) 15.000 TL, (B) 5.000 TL nakit sermaye taahhüdünde bulunmuş olup, taahhütlerinin 1/4'ünü İş Bankası'na yatırmışlardır.

Sermaye artırımını ile ilgili 500 + 50 KDV liralık gider yapılmış ve bu tutar şirketin kasasından ödenmiştir.

501 Ödenememiş Sermaye Hs	20.000	
- (A) 15.000		
- (B) 5.000		
500 Ser aye HS.		20.000
102 Bankalar Hs.	20.000	
501 Ödenememiş sermaye		20.000
- (A) 15.000		
- (B) 5.000		
770 Genel Yönetim Giderleri	500	
191 İndirilecek KDV hs	50	
100 Kasa Hs.		550

Sermaye Azaltılması:

Limited şirketlerde sermaye, diğer şirketlerde olduğu gibi;

Limited şirketlerde bir ortağın sermaye miktarı 25 TL ve esas sermaye de 10.000 TL'den aşağıya indirilemez.

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

Sermaye azaltımına ilişkin **tescil edilmiş ana sözleşme değişikliği Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan** edilir.

Örnek: KL Limited Şirketi 60.000 TL sermaye ile kurulmuş olup, Ortak (K)'nın sermaye payı 40.000 TL Ortak (L)'nin sermaye payı ise 20.000 TL'dir. Ortaklar, bu miktarın şirket faaliyetleri için fazla geldiğini görüp, sermaye paylarını %10 azaltma konusunda karar almışlardır. Sermaye azaltılmasına ilişkin tüm yasal işlemler tamamlanmış ve ortaklara azaltılan sermaye paylarının yarısı Akbank'taki ticari mevduat üzerine keşide edilen çekle ödenmiştir.

$$\begin{array}{r} 40.000 \times 0,10 = 4.000 \\ 20.000 \times 0,10 = 2.000 \\ +----- \\ 6.000 \end{array}$$

..... /		
500 Sermaye Hesabı	6.000	
331 ortaklara borçlar hs		6.000
..... /		
331 Ortaklara Borçlar Hs	6.000	
103 Ver. Çek. Öd. Emr. Hs.		6.000
..... /		

KÂR DAĞITIMI

Dönem Kârı: Türk Ticaret Kanunu ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre hesaplanmış Bilânço ve Gelir Tablosundaki vergi ve yasal yükümlülüklerden önceki kârdır.

Kurumlar Vergisi: Limited şirketlerin ödeyecekleri kurumlar vergisi, şirketin ilgili hesap dönemi içinde elde ettiği mali kâr (vergi matrahı) üzerinden hesaplanır. 2006 yılından itibaren mali kâr üzerinden %20 oranında kurumlar vergisi ne saptanarak tahakkuk ettirilmektedir.

Yedekler ve Kar Paylaşımı:

- I. **Yasal Yedek Akçe :** Safi Karın %5'i
- I. **Temettü :** Ödenmiş Sermayenin % 5'i
- II. **Yasal Yedek :** Geri Kalan Karın %10'u
- II. **Temettü :** Geri kalanın tamamı dağıtılabilir (isteğe bağlı)

Ancak yine unutulmaması gereken çok önemli bir konuyu yine hatırlatmakta fayda var; hesaplanan temettülere **%10 Gelir vergisi** uygulanarak Net temettü hesaplanır.

Örnek:

- I. **Temettü : 12.000 TL**
- II. **Temettü: 20.000 TL** olsun

Net temettü tutarı ne kadardır?

Toplam kar payı 12.000 + 20.000 = 32.000 TL ve bunun % 10 Gelir vergisi tutarı 3.200 TL düşülerek Dağıtılması gereken net temettü tutarı 28.800 TL olacaktır.

..... /		
Geçmiş Yıllar Karı Hs	32.000	
331 Ortaklara Borçlar		28.800
360 Ödenecek Vergi ve Fonlar		3.200
..... /		

ŞİRKETLERDE TASFİYE

Şahıs Şirketlerinde Tasfiye işlemlerinin Muhasebeleştirilmesi Tasfiye işlemlerine ilişkin Muhasebe Kayıtları:

- 1) Şirketin defterleri üzerinden yapılabileceği gibi
- 2) Tasfiye memurunun tasdik ettirdiği yeni defterler üzerinden de yapılabilir.

Örnek: Tasfiye Halindeki X Kollektif şirketi müşterilerinden olan 120.000 liralık senetli alacağını iskontolu tutar olan 100.000 lira üzerinden tahsil etmiştir.

..... /		
102 Bankalar Hs	100.000	
660 Kısa Vadeli Borçlanma Gid.		20.000
121 Alacak Senetleri HS		120.000
..... /		

ŞİRKETLER MUHASEBESİ

Örnek: Tasfiye halindeki C Kollektif şirketi satıcılara olan 200.000 liralık senetsiz borcunu iskontolu tutar olan 150.000 lira üzerinden ödemiştir.

----- / -----		
321 Borç Senetleri Hs	200.000	
102 Bankalar Hs		150.000
679 D. Ol. Dış. Gel.Kar. Hs		50.000
----- / -----		

Örnek: Tasfiye halindeki X Kollektif şirketi maliyet bedeli 200.000 lira ve birikmiş amortismanı 50.000 lira olan makinesini peşin olarak 100.000 (+10.000 TL KDV) liraya satmıştır

----- / -----		
102 Bankalar Hs	110.000	
257 Birikmiş Amort. Hs.	50.000	
689 D. Ol. Dış. Gid. Zar. Hs	50.000	
253 Tes.Mak.Cih. Hs	200.000	
391 Hesap. Kdv.Hs	10.000	
----- / -----		

Sermaye Şirketlerinde Tasfiye İşlemleri

Tasfiye Sonu Kayıtları:

— *Ortakların sermayeden ve yasal yedeklerden paylarına düşen cari hesaba devri kaydı;*

----- / -----		
500 Sermaye Hs		
540 Yasal Yedekler Hs		
331 Ortaklara Borçlar Hs		
----- / -----		

Geçmiş yıl zararı ile dönem net zararının ortaklara dağıtılmak üzere cari hesaplara devri kaydı;

----- / -----		
331 Ortaklara Borçlar Hs		
571 Geçmiş Yıllar Zararı		
591 Dönem Net Zararı Hs		
----- / -----		

Tasfiye sonunda tüm varlıkların paraya çevrilip borçlar ödendikten sonra kalanın ortaklara ödenmesi kaydı;

----- / -----		
331 Ortaklara Borçlar Hs		
102 Bankalar Hs		
----- / -----		

Tasfiye döneminde yapılan tasfiye işlemleri ile ilgili giderler "632-Genel Yönetim Giderleri Hesabı"nda izlenir.